
LETNA POROČILA ETNOLOŠKIH USTANOV ZA LETO 1987

AVDIOVIZUALNI LABORATORIJ ZNANSTVENORAZISKOVALNEGA CENTRA SAZU LJUBLJANA

Izdelana je bila avdiovizualna dokumentacija za inštitute ZRC SAZU (arheologija, geografija, narodopisje, paleontologija). Skupaj s Pomurskim muzejem in z Zavodom za VNKD iz Pirana je bilo posneto novo gradivo o solinah in solinarjih na slovenski obali. V koprodukciji z Republičkim zavodom za zaščito spomenika kulture iz Zagreba je bilo posneto življenje velebitskih ovčarjev.

Realizirano je bilo 5 video filmov: Soline-fragmenti (42 min.), La saline di Sicciole (11 min.), Devinske razglednice (11 min.), 14. Zborovanje slovenskih geografov (22 min.). Za predstavitev dela Avdiovizualnega laboratorija v Kulturno informacijskem centru Križanke (13. 3. 1987) je bil zmontiran izbor odlomkov iz videoteke AVL ZRC SAZU (42 min., večinoma etnološke teme).

Delavec AVL je sodeloval z referati na 5 strokovnih srečanjih, od tega na 2 mednarodnih v tujini. Bibliografija za leto 1987 šteje 6 enot. Delavec AVL je urednik Glasnika Slovenskega etnološkega društva, član uredništva Etnološkega pregleda in član mednarodnega uredniškega sveta revije za vizualno antropologijo *Visual Anthropology*. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani vodi vaje iz vizualne antropologije za študente etnologije.

Naško Križnar

BELOKRANJSKI MUZEJ METLIKA

Belokranjski muzej v Metliki ima zaposlenega le enega kustosa — to je kustosinja kulturna zgodovinarica. Na

njenem delovnem področju so tako vsaj za silo pokrite potrebe etnološkega, kulturnozgodovinskega in umetnostnozgodovinskega oddelka. Zato je razumljivo, da se ne more v celoti posvetiti etnološkemu delu. V letu 1987 je Belokranjski muzej pridobil 10 etnoloških predmetov (od tega jih je bilo pet odkupljenih), tako da jih je imel ob koncu leta 2289. Vsi novi predmeti so bili vpisani v akcisijsko knjigo.

Kustosinja je opravila 15 dni terenškega dela v 17 naseljih in obiskala 20 informatorjev. Naredila je 18 terenških zapiskov in 78 topografskih posnetkov. Etnološka fototeka in negoteka Belokranjskega muzeja sta imeli tako ob koncu leta 1987 po 1611 primerkov oziroma enot.

Na magnetofonski trak je bilo posnetega 90 minut etnološkega gradiva (»Tučnja lanu in konoplje v Adlešičih« in radijska oddaja »Belokranjska ljudska umetnost na primeru pisanic iz etnološke zbirke Belokranjskega muzeja v Metliki«).

V preteklem letu je kustosinja začela raziskavo o belokranjski ljudski umetnosti, ki naj bi jo letos nadaljevala. Raziskava bo usmerjena v iskanje tovrstnega gradiva na terenu (predvsem navzočnost predmetov ljudske umetnosti danes in njihova ohranjenost v polpreteklem obdobju). Kustosinja Belokranjskega muzeja se je v letu 1987 udeležila petih posvetovanj in predavanj. Na V. etnoloških slovensko-hrvaških vzporednicah v Dolenjskih Toplicah je imela referat »Mladinski raziskovalni tabor Bela krajina 1987«. V okviru muzejskega terenskega dela je namreč organizirala tabor Znanost mladini, ki je bil pod pokroviteljstvom ZOIRS v Beli krajini že osmič. Potekal je v Adlešičih med 29. 6. in 8. 7. 1987. Poleg naštetega je kustosinja opravila še več drugih nalog, med katerimi je treba omeniti inventuro etnoloških predmetov Belokranjskega muzeja in konservacijo nekaterih med

njimi, kar številna vodenja skupin po muzeju in tako dalje.

Andreja Brancelj

GORIŠKI MUZEJ NOVA GORICA

Kadrovska zasedba: 2 kustosinji etnologinji (v maju odhod Katje Kogej na bolniški, nato na porodniški dopust)

Letna poročila o delu posameznika ali oddelka so pogosto dolgočasna, naštevanje delovnih nalog pa marsikdaj premalo pove o problematiki dela. Zato bom v letošnjem poročilu o delu poskušala navesti tudi probleme in razmišljanja, ki se pojavljajo ob posameznih nalogah:

1. Delovne naloge na področju etnologije v Goriškem muzeju izhajajo iz zapletene naloge, zastavljene v dolgoročnem programu etnološkega oddelka: to je pregled etnološke podobe severne Primorske oziroma področja, na katerem deluje Goriški muzej (občine Nova Gorica, Tolmin, Ajdovščina in polovica ozemlja občine Sežana), in priprava stalne razstave etnološke dediščine. Do pred približno letom dni je bil kot prostor stalne zbirke določen grad Dobrovo v Goriških Brdih, ki pa ga še obnavljajo.

Problematika: etnološka zbirka Primorske, s poudarkom na Goriških Brdih, seveda, v gradu Dobrovo bi lahko lepo zaživela. Grad je veličasten objekt, po mojem mnenju pa kljub temu dovolj nevtralen, da bi stalna etnološka zbirka — z izborom reprezentančnih predmetov ob preprostejših predmetih za vsakdanjo rabo — sodila vanj. »Plemenitaško« oziroma arhitekturno in likovno kakovostnejše okolje z drugačnim zgodovinskim predznakom nikakor ne more biti ovira, da ga z ustreznimi prilagoditvami ne bi mogli spremeniti v etnološki muzej Primorske. Vendar se je kulturna politika občine Nova Gorica odločila drugače. Z obljubo slikarja Zorana Mušiča, po rodu iz Brd, da bo del svojega slikarskega opusa, ki bi bil razstavljen v Brdih, podaril naši družbi, je bil izpolnjen pogoj za hitrejšo obnovo gradu, v katerem bo seveda zbirka Mušičevih del. Etnološko zbirko pa bi postavil v naselju Šmartno, ki bi tako lahko postalo svojevrsten muzej na prostem. Misel je vabljliva, vendar se tako spremeni celotna zamisel pred-

stavitve etnologije Primorske, realizacija le-te pa se tako še bolj odmakne v daljno prihodnost. Upravičenost takega umika etnologije v korist druge kulturne ponudbe, kar je mogoče tudi v škodo etnologije kot stroke oziroma njene popularizacije, je seveda vprašljiva in bi jo morala kulturna politika goriške občine ustrezno argumentirati, predvsem s predstavitvijo celotnega programa revitalizacije z vključevanjem etnološke zbirke ter z zagotovitvijo gmotne podpore in kontinuirane obnove Šmartnega.

2. S postavitvijo stalne razstave (zbirke, muzeja na prostem ali drugega...) so povezani inventarizacija, restavracija in ustrezno deponiranje etnoloških predmetov. V letu 1987 smo načrtovali začetek urejanja depoja in inventarizacije muzealij. Ker načrta zaradi pomanjkanja finančnih sredstev nismo mogli uresničiti in tako ni bil urejen depo oziroma vsaj primeren prostor za skladiščenje predmetov, smo inventarizacijo ponovno odložili.

Problematika: zgodba o odlaganju ureditve depoja in inventarizacije se iz leta v leto ponavlja, problematika depojev Goriškega muzeja pa se vleče že desetletje. Leta 1978 je GM dobil v uporabo prostore v gradu Vipolže, kjer so etnološki in drugi predmeti sicer »pod streho«, pred dvema letoma smo jih tudi zaplNILI, vendar pa je stanje depoja in predmetov, milo rečeno, zelo slabo. Etnolog se tudi znajde pred dilemo: na eni strani je v nevarnosti, da mu bodo očitali nesposobnost, tarnanje, da bi prikril svojo lenobo, neiznajdljivost itd.; na drugi strani je nemočen, saj denarja za urejanje depoja ni, grad že sam ni primeren za skladiščenje muzealij, naložba vanj bi dosegala astronomske vsote, ki jih v okviru kulture tudi v prihodnje ne bo mogoče pričakovati, pogovori za pridobitev drugih prostorov pa potekajo...

Tako je pač najbolje čakati na boljše čase, predmete pa pustiti pri miru. Z vsakim premikanjem — in premikali, urejali in zlagali smo jih že prevečkrat — se namreč samo še dodatno polomijo, pokvarijo ali dokončno uničijo. In tako se pač tolažimo v slogu našega primorskega reka: »Pochi soldi, pocha musica«, in se usmerimo v druge, prav tako pomembne, osnovne dejavnosti etnološke stroke v muzejih.

3. Raziskovalna in pedagoška dejavnost sta neločljivo povezani z obema

zgoraj navedenima naloga ter seveda z razstavno in publicistično dejavnostjo.

Delo na področju etnološke topografije občine Tolmin, ki sem ga začela leta 1987 z zbiranjem in pregledovanjem literature, bo tako osnova za etnološko dokumentacijo tega območja in bo omogočalo tudi nadaljnje opravljanje posebnih nalog.

Problematika izhaja iz razmišljanja o družbenem pomenu tega dela. Poleg tega da omogoča zbir literature in dokumentacije, je etnološka topografija v sedaj zastavljeni shemi pomembna kot priložnost za pregled kompleksne pahljače tem, ki sestavljajo materialno, socialno in duhovno kulturo določenega področja od druge polovice prejšnjega stoletja do danes. Za prikaz oziroma popularizacijo tega dela, ki bi ga kot muzealci pač morali prikazati z razstavo, pa so — poleg seveda interesa družbene skupnosti — spet potrebna denarna sredstva.

Pedagoška dejavnost etnološkega oddelka Goriškega muzeja se, poleg strokovnih vodstev po muzeju predvsem šolskih skupin, kaže še v sodelovanju pri mladinskih raziskovalnih taborih ter občasno s srednješolci pri pripravi kulturnih dnevo. V letu 1987 sem tako sodelovala pri Alpskem raziskovalnem taboru v Bovcu ter na seminarju študentov etnologije v Gočah — pri prvem kot mentor etnološke skupine, pri drugem pa sem delo študentov etnologije le spremljala in ob tem pripravila tudi manjšo raziskavo vasi za potrebo prenove.

Delo v mladinskih raziskovalnih taborih sem vedno zastavila kot eksperiment pri raziskovanju določene teme. Tako smo prvo leto v Bovcu (leta 1985) poskušali iz splošnega pregleda kulturne podobe kraja izluščiti način življenja v Bovcu danes. Drugo leto smo ob raziskavi t. i. »etnoloških predmetov« poskušali predlagati, kaj bi lahko tvorilo določen »imidž« kraja in kako bi te predmete uporabili za ta namen. V letu 1987 pa smo si za temo izbrali pregled etnološke podobe treh vasi v okolici Bovca (Plužna, Kal-Koritnica, Čezsoča) in poskušali ugotoviti vzroke bodisi za zaostajanje (Plužna) ali razvoj vasi (Kal-Koritnica in Čezsoča) ter povezave in pogojevanja, ki izhajajo iz neposrednega odnosa med vasio in mestom. Kot sem že povedala, so bili to bolj eksperimenti oziroma sondaže raziskave določene teme, vendar nam je priprava

razstave ob koncu 10-dnevnega tabora le omogočila zbir in predstavitev spoznanj.

In spet je ob tej dejavnosti navzoča problematika: etnologi namreč nismo usposobljeni za reklamiranje in populariziranje našega dela, nekateri so sicer k temu nagnjeni bolj, nekateri manj, vendar je tu problem širši: Ali je družba pripravljena in voljna izkoristiti naše delo in v kolikšni meri? Zakaj ji moramo vsiljevati naša spoznanja in kako naj se etnologi spuščamo v npr. kakršnokoli reklamiranje zato, da bi nas slišali? V Bovcu smo npr. pripravili razstavo — kljub le 10-dnevni delu dovolj zanimivo — a vendar zanjo ni bilo toliko zanimanja, da bi v kraju dobili primerno varstvo in jo predstavili tako krajanom kot turistom. Tako je bil ogled razstave namenjen le tistim, ki so se zanjo posebej zanimali, teh pa ni bilo veliko. Seveda lahko problem spet pripišemo sposobnostim posameznika — a problem družbe (če gledamo nekoliko širše) ni v tem, ali ima dovolj genijev, ki so tudi v nemogočih pogojih uspešni, itd., pač pa, ali zna izkoristiti potencial, ki ga imamo čisto navadni, povprečni ljudje.

Inga Miklavčič-Brezigar

MEDOBČINSKI ZAVOD
ZA VARSTVO NARAVNE
IN KULTURNE DEDIŠČINE
PIRAN

LETO 1986:

Dokončali smo elaborat »Strokovne podlage za razglasitev kulturnih spomenikov v občini Koper — naselbinska, spominska in zgodovinska območja«. Za etnologe je pomembno vedeti, da je enaindvajset naselij v tej občini razglašeni za spomenike na podlagi pretežno etnološkega vrednotenja naselij kot kulturnih spomenikov (zato tudi »naselbinska«, in ne »etnološka« območja) in da iz tega vrednotenja sledijo tudi varstveni režimi in razvojne usmeritve, ki jih dokument tudi vsebuje.

Dokončan je bil etnološki elaborat za zazidalni načrt »Piranska vrata« v Piranu.

Na posvetovanju o razmerju med geografijo in etnologijo sem sodelovala z referatom »Izsledki geografskih raziskav in kulturna dediščina v zaledju koprskе občine«.

Za raziskovalno nalogo »Tipologija naselij in stavbarstva v slovenski

Istri« sem zbirala gradivo v vaseh Podpeč, Gračišče in Smokvica.

LETO 1987:

Sodelovala sem pri izdelavi »Strokovnih osnov za razglasitev naravnih znamenitosti v občini Piran« (krajinska parka Strunjan in območje sečoveljskih solin in polotoka Seče).

Sodelovala sem pri razstavi »Sečoveljske soline včeraj — danes — jutri«, ki jo je pripravil Pomorski muzej »Sergej Mašera«, in pri sestavljanju besedila kataloga. Ob tej priložnosti je zavod priredil posvetovanje konservatorjev o etnološki dediščini brez namembnosti. Gradivo je že izšlo v publikaciji. Na posvetovanju sem sodelovala z referatom o odmirajoči nepremični etnološki dediščini v vaseh slovenske Istre.

Vključena sem bila v zavodove naloge, ki so bile v tem letu dokončane: Posebne strokovne podlage za ureditveni načrt Hrastovlje, obnova »Prkičeve hiše« v Podpeči, priprava gradiva za začasni razglasitvi etnoloških spomenikov Črni kal št. 17 in »Laška hiša« v Podpeči.

Za raziskovalno nalogo »Tipologija naselij in stavbarstva« smo nadaljevali z zbiranjem arhitekturne in etnološke dokumentacije. Ing. arh. Borut Malnar je izdelal topografske kartone izbranih stavb v Podpeči v merilu 1:50, v podrobnostih pa 1:20. Pri zbiranju etnološkega gradiva je pomagal dipl. etnolog Igor Presl. V sodelovanju z Marijo Stanonik z Inštituta za slovensko narodopisje smo dokumentirali pesemsko gradivo pesnika Jožeta Lazarja in ga posredovali tej ustanovi. Proučevali smo stavbe v Strunjanu, Černočičah, Smokvici, Glemu, Abitanti in Župančičih. Ob tem smo našli tudi zanimivo družinsko arhivsko gradivo, ki smo ga posredovali Pokrajinskemu arhivu Koper.

Naše redno delo so ogledi na terenu za izdajanje mnenj in soglasij k lokacijskim in gradbenim dokumentacijam, ob tem topografija in dopolnjevanje foto- in diadokumentacije. Stalno, iz postopka v postopek zapletajoče se, je tudi urejanje pravnih zadev v zvezi z lastninskimi razmerji kulturnih spomenikov (v vaseh Podpeč, Črni kal in Trsek), saj je za kakršenkoli ukrep zavoda potrebno poznati lastnika (lastnike) objekta in se pogovarjati z njim; lastnikov pa ni, saj so zadnji zemljiškoknjižni podatki praviloma iz obdobja med obema vojnama ali še starejši; naloga etnologa je torej, da najprej že davno po-

kojne predlaga za razglasitev za mrtve, da nato predlaga izvedbo za puščinskih postopkov, da poišče možne dediče, da dobi pooblastila od tistih, ki bivajo v tujini... Zanimivo delo, ki pa zahteva veliko časa, medtem pa spomeniki, za katere v bistvu gre, naprej propadajo.

Mojca Ravnik

MESTNI MUZEJ LJUBLJANA

Mestni muzej Ljubljana je po 24 letih, ko ga je zapustil dotedanji prvi etnolog dr. Angelos Baš, januarja 1987 ponovno zaposlil kustosa etnologa Ralfa Čeplaka. Kustos etnolog se je vključil v reorganizirani kulturnozgodovinski oddelek (sicer s stari imenom, a z novimi kadri in novim konceptom). Na kulturnozgodovinskem oddelku so od leta 1987 naprej zaposleni trije kustosi: dva kustosa umetnostna zgodovinarja ter kustos etnolog, načrtujemo pa še zaposlitev zgodovinarja. Radi bi namreč pokrili časovno obdobje od srednjega veka do sodobnosti.

Koncept Mestnega muzeja je celovit prikaz zgodovine Ljubljane, zaradi česar tudi izginjajo (sicer dolga leta trdno zakoreninjene) meje med posameznimi oddelki. To je izredno zahteven koncept, ki zahteva dolgotrajen proces spreminjanja. Mesto kustosa etnologa tako ni ustvarjanje »lastnega vrtička«, temveč s svojim specifičnim znanjem ter izkušnjami z ostalimi kustosi in njihovim znanjem ter izkušnjami prispevati k prikazu celovite podobe življenja Ljubljančanov skozi vsa časovna obdobja. Kot novinec se je kustos etnolog moral seznaniti s celo vrsto stvari ter sodelovati pri najrazličnejših delih, ki spadajo v delovni vsakdan muzeja.

Tako je v času od januarja do konca leta 1987:

- pregledal muzejske prostore ter deponirane predmete;
- pregledal muzejsko knjižnico ter si izpisal etnološka dela v njej;
- po etnoloških institucijah zbiral vire proučenosti Ljubljane;
- pregledoval etnološka, zgodovinska in druga dela z oziroma na Ljubljano;
- dopolnjeval manjkajočo in drugo literaturo;
- vzpostavil medbibliotečno izmenjavo z ISN SAZU;

- prevzel oddelčno knjižnico ter začel urejati in inventarizirati knjige;
- inventariziral 369 publikacij (knjig, katalogov, revij, zbornikov...);
- sodeloval pri idejni rešitvi nove knjižnice kult. zgod. oddelka;
- urejal in pomagal pri preureditvi muzejske knjižnice;
- sodeloval pri ogledih antikvariatov (vsak teden približno 45-krat);
- bil izvoljen v pripravljalni odbor za »Ohcet v Ljubljani« in sodeloval na sestankih;
- sodeloval pri akcijah civilne zaščite;
- sodeloval na zborih delavcev in strokovnih kolegijih;
- sodeloval pri tehnični opremi muzeja;
- s kolegi sodeloval znotraj inštitucije in zunaj nje pri strokovnem delu in načrtovanju dela;
- izvajal terensko delo (približno 10-krat) — šlo je predvsem za ogled posameznih predmetov;
- kot mentor sodeloval na mednarodnem mladinskem raziskovalnem taboru Cerknica '87;
- popisoval gradivo »planinske zbirke« (177 različnih kategorij; okrog 15.000 predmetov — predvsem arhivsko gradivo);
- v sodelovanju s kolegi postavil razstavo »Kaj in kam s planinsko kulturno dediščino« ter organiziral 10 spremljajočih prireditev;
- bil izvoljen v IO SED ter sodeloval na sestankih;
- sodeloval na smučarskem tekmovanju slovenskih muzealcev;
- sodeloval na strokovnih ekskurzijah na Dunaj in Steyer ter v Zagreb;
- sodeloval na 11. kongresu zveze društev muzejskih delavcev Jugoslavije v Novem Sadu (26.—28. X. 1987) in na 22. posvetovanju zveze etnoloških društev Jugoslavije (29.—31. X. 1987);
- sodeloval v inventurni komisiji;
- objavil štiri prispevke.

Ralf Čeplak

ODDELEK ZA ETNOLOGIJO FILOZOFSKE FAKULTETE

1. Pedagoška dejavnost

Predavanja, vaje in druge oblike pedagoškega dela so tekle po programu. Tako je red. prof. dr. *Vekoslav Kremenšek* predaval in imel vaje iz Obče etnologije po dve uri tedensko. Eno uro na teden je imel predavanja iz predmeta Etnologija in zgodovina

in dve uri vaj iz Etnološke topografije. To skozi oba semestra. Za študente sociologije kulture je predaval v zimskem semestru tedensko dve uri Specialno etnologijo. V okviru podiplomskega študija je imel eno uro tedenskih konzultacij iz predmeta Izbrana poglavja iz etnološke metodologije. Doc. dr. *Zmago Šmitek* je predaval Etnologijo Evrope dve uri tedensko skozi oba semestra. V zimskem semestru je predaval Etnologijo Azije in v drugem semestru Etnologija Avstralije in Oceanije po dve uri tedensko. Poleg tega je vodil dve uri na teden v obeh semestrih seminar iz evropske in neevropske etnološke problematike. Doc. dr. *Janez Bogataj* je imel za študente 1. letnika predavanja iz metodike in tehnik etnološkega raziskovalnega dela po dve uri tedensko in Pregled zgodovine slovenske etnologije eno uro tedensko v obeh semestrih. Nadaljeval je s štiriletnim ciklusom iz Etnologije Slovencev po dve uri tedensko skozi oba semestra. Vodil je Splošni seminar z enakim časovnim obsegom. Asist. dr. *Božidar Jezernik* je po dve uri tedensko skozi oba semestra predaval Etnologijo narodov in narodnosti Jugoslavije in vodil seminar iz tega predmeta. Asist. *Ingrid Slavec*, ki je pričela z delom na mestu asistenta 1. XII. 1986, je v poletnem semestru pričela s seminar-skimi vajami iz Obče etnologije za študente 2. letnika in s predavanji iz Specialne etnologije za študente sociologije kulture, oboje po dve uri tedensko.

Omenjeni učitelji in pedagoški sodelavci oddelka so imeli kolokvije in izpite iz navedenih predmetov in so (razen asist. I. Slavec) sodelovali pri A in B diplomskih izpitih. Pri posameznih predmetih (Etnologija Slovencev, Etnološka topografija, Neevropska etnologija) so bila redna sestavina pedagoškega programa ekskurzije in terenske vaje, ki pa so bile iz gmotnih razlogov močno omejene.

Pri izvajanju pedagoškega programa so sodelovali še: *Ana Renčelj*, višji predavatelj, ki je imela za študente 1. in 2. letnika etnologije po štiri ure tedensko skozi oba semestra lektorat iz modernega nemškega jezika, mag. *Nikolaj Jež*, lektor, ki je študente 3. in 4. letnika po dve uri tedensko uvajal v osnove poljskega jezika, *Albina Lipovec*, lektorica, ki je izpolnjevala enake naloge za češki jezik, in *Jože Sever*, lektor za ruski jezik. Študentom 3. letnika etnologije

pod A je predaval red. prof. dr. Peter Fister dve uri tedensko skozi oba semestra predmet Etnologija in arhitektura, študentom 4. letnika pa red. prof. dr. Sergej Vrišer Muzeologijo in konservatorstvo. Red. prof. dr. Angelos Baš pa je imel po eno uro na teden konzultacije iz predmeta Etnologija Slovencev pri podiplomskem študiju.

V primerjavi s prejšnjim študijskim letom pomeni z zornega kota kvalitete izvajanja študijskega programa nedvomno pridobitev novo mesto asistenta za predmet Obča etnologija. Z vajami iz tega predmeta v 2. in kasneje tudi v 3. letniku so dani pogoji za bolj poglobljeno teoretično izobraževanje študentov in za nadaljnji razvoj etnološke teoretične misli na oddelku. Študij je postal z novim delovnim mestom tudi bolj uravnotežen. V grobih obrisih je tako v poglobitvenem zapolnjen obseg stroke, kakor se je ta doslej izoblikovala pri nas, če za sedaj odmislimo že dolgo občuteno vrzel, ki je v pomanjkanju posebnih predavanj in vaj iz etnološke sistematike, še zlasti s področja ljudskokulturne pojavnosti, posebje ergologije.

Če tako lahko ugotovimo določen napredek v sestavi pedagoških delavcev (sem štejemo tudi že opravljene habilitacije in tiste, ki so v postopku), pa sodijo še kar naprej med temeljne zaviralne momente pri izboljševanju izobraževalnega procesa prostorske razmere. Te so na oddelku neznosne. Nemogoče je govoriti o kakršnem koli modernem študijskem procesu, če ni za delo rezerviran vsaj en predavalnični prostor, ki bi ga bilo mogoče opremiti in uporabljati na stroki ustrezen način. Oddelek za etnologijo v vsem svojem skoraj 50-letnem obstoju svoje predavalnice ni nikoli imel in je nima. V pedagoško delo pa je pri tem vključenih preko 200 študentov! Vsako govorenje o »sodobnih metodah« je v takih razmerah odveč. Onemogočeni so bolj neposredni pedagoški stiki s študenti in zato največkrat tudi takšna aktivizacija študentov, kakršno bi si želeli. Zato je tem bolj razveseljivo, da kljub omenjenim in siceršnjim splošno neugodnim razmeram zanimanje študentov za stroko ni upadlo. Obstaja ocena — vsaj za del predmetov — da je udeležba pri predavanjih in vajah zelo dobra in je študentovska seminarska aktivnost zadovoljiva.

Spričo omenjenega aktivnega odnosa do dobrega dela študentov do stroke

je bilo mogoče doseči razmeroma visoko stopnjo povezanosti pedagoškega dela z raziskovalno dejavnostjo, ki je razvita na oddelku. K temu doprinaša svoj pomemben delež organizirano in usmerjeno znanstvenoraziskovalno delo, ki ga na oddelku gojimo že več let in je v največjem delu povezano v programski sklop Etnološka raziskovanja — Način življenja Slovencev v 20. stoletju. Pri njem sodelujejo tako rekoč vsi člani oddelka. Organizirana je posebna dokumentacijska služba, del pedagoške dejavnosti pa se odvija po programu raziskovalnega dela. Studentje so tako ne le dobro seznanjeni z raziskovalnimi prizadevanji članov oddelka in njegovih zunanjih sodelavcev, ampak izpolnjujejo po svoji moči s svojimi seminarskimi in diplomskimi deli del raziskovalnega programa. Oddelek je kljub velikemu številu študentov ostajal do konca tega študijskega leta brez administrativne moči. Nadomestne oblike, ki smo jih predlagali, je fakulteta reševala počasi in obotavljaje. Razpisano mesto strokovnega tajnika (skupaj z oddelkom za arheologijo) pomeni zato možnost in obet, da bomo dobili tudi na našem oddelku postopoma večji pregled nad osipom, opravljenimi študijskimi obveznostmi itd. oziroma nad njihovimi vzročnimi in spremljevalnimi pojavi. Iz objektivnih razlogov je bila doslej na oddelku tovrstna evidenca pomanjkljiva.

Na oddelku smo skrbeli za pripravo novih študijskih pripomočkov. Za natis je pripravljen nadaljnji zvezek iz predmeta Etnologija in zgodovina. Spodbujeno in organizirano je bilo kolektivno delo na priročniku za vaje iz konservatorstva, ki so vključene v novi VIP in bodo izvajane od š.l. 1988/89 naprej. Nabavljena so bila nekatera prepotrebna učila (diaprojektor); nekaj več opreme je bilo mogoče nabaviti iz pospešenih amortizacijskih sredstev, namenjenih raziskovalnemu delu (predalčniki, kasetofon).

Vključenost študentov v samoupravljanje oddelka je bila skozi aktivnost posameznikov zadovoljiva. Večje širine pa žal, kljub nekaterim prizadevanjem, ni dobila. Med temeljnimi razlogi je prav gotovo že omenjeno pomanjkanje prostora, v katerem bi se študentje zunaj predavanj in vaj lahko srečevali med seboj, kakor tudi s sodelavci oddelka. Nikoli npr. vnaprej ne vemo, kje bomo lahko (v večernih urah!) organizirali zagovor diplomske naloge ali pripra-

vili predavanje gosta. Kje naj potem-takem sestankujejo sveti letnikov?! V takih razmerah je samouprava iluzija.

2. Obiski gostov

2. in 3. oktobra 1986 je bil gost oddelka dr. Aleksander Berzin iz ZDA, ki je predaval na FF o tradiciji tibetanskega lamaizma. 13. in 14. novembra 1986 je gostovala na oddelku red. prof. dr. Djurdjica Petrović iz Beograda, ki je predavala o zbirateljih predmetov in drugih sestavin neevropskih kultur iz Srbije, BiH Črne gore konec 19. in v zač. 20. stoletja. 23. 4. in 24. 4. 1987 je bila gostja oddelka direktorica zagrebškega Zavoda za istraživanje folkloru dr. Dunja Rihtman-Auguštin, ki je ob tej priliki govorila o svojih vtisih z evropskega etnološkega kongresa aprila 1987 v Švici.

Odelek je pred leti organiziral ciklus predavanj domačih raziskovalcev. Ta praksa je bila v š.l. 1986/87 obnovljena. Tako smo 21. 11. 1986 priredili srečanje s prof. dr. Vilkom Novakom ob izidu njegove knjige Raziskovalci slovenskega življenja. Pogovor s prof. Novakom je ob številnih poslušalcih vodila Ingrid Slavec. Sledili so večeri s prof. dr. Angelosom Bašem (18. 12. 1986, naslov predavanja: »Etnologija in kostumografija«), zgodovinarico in muzeologinjo Jasno Horvat (15. 1. 1987, razgovor o sodobnih postavitev muzejskih razstav), znanstvenim svétnikom dr. Milkom Matičetovim (26. 2. 1987, »Pravljicarji«), upravnikom Inštituta za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU Mirkom Ramovšem (26. 3. 1987, »O začetku narodopisnega dela na SAZU«), znanstveno svétnico dr. Zmago Kumer (2. 4. 1987, »Odsev zgodovinske resničnosti v ljudski pesmi«) in prof. dr. Petrom Fistom (16. 4. 1987, »Človek — merilo arhitekture«).

Zelo intenzivne so bile v š. l. 1986/87 zveze z etnološkim oddelkom univerze v Łódzu (Poljska). Med 25. 5. in 31. 5. 1987 je bila na obisku v Ljubljani predstojnica omenjenega oddelka prof. dr. hab. Bronisława Kopczyńska-Jaworska. Imela je dvoje predavanj iz etnološke urbane in delavske problematike Łódza. Med 29. 6. in 11. 7. 1987 so bili v Sloveniji trije študentje etnologije iz Łódza pod vodstvom asist. dr. Katarzynie Kaniowske. V spremstvu naših študentov Sabine Maroša, Damjane Pediček in Milana Trobiča so si ogledali delo na etnoloških raziskovalnih taborih v Bistrici ob Sotli, Gočah in Adleši-

čih in se na študijskem potovanju po Sloveniji zadržali v Ljubljani, Mariboru, Celju in Ankaranu. Opravljene so bile priprave za obisk dr. Ewe Karpińskie v septembru 1987 v Ljubljani.

V dneh od 8.—5. 6. 1987 je bil gost oddelka asist. dr. Jerzy Wasilewski iz Varšave.

Vsi omenjeni obiski so bili nedvomno koristni in so pobudili načrte za nadaljnje sodelovanje. Vnašali so v delo oddelka ustvarjalni nemir. Nekateri rezultati bodo v celoti razvidni verjetno šele v naslednjih letih.

3. Obiski članov oddelka na domačih in tujih univerzah

Vekoslav Kremenshek je bil med 29. 9. in 5. 10. 1986 na obisku na oddelku za etnologijo univerze v Łódzu, kjer je med drugim govoril o načinu in rezultatih našega preučevanja mestnih naselij, posebej Ljubljane. Zmago Šmitek je imel 18. in 19. 5. 1987 predavanje o amerikanistu Ivanu Benigarju in o razvoju staroindijske arhitekture na Filozofski fakulteti v Zagrebu. V marcu 1987 je bil na krajšem študijskem obisku v Londonu.

Medoddelčnega sestanka etnoloških oddelkov na jugoslovanskih univerzah, ki je bil 11. in 12. junija 1987 v Beogradu, so se udeležili Ingrid Slavec, Božidar Jezernik in Mojca Račić. Delo našega oddelka je na tem sestanku obsežneje predstavila asist. Slavčeva. Dogovorjeno je bilo, da bo naslednji sestanek čez dve leti v Ljubljani.

4. Materialno stanje oddelka

Knjižnica je v š.l. 1986/87 pridobila 418 novih enot, od tega 279 monografskih publikacij, 92 serijskih publikacij in 47 seminarjskih oziroma diplomskih nalog. Večino gradiva (229 enot) smo pridobili z nakupom, 54 enot z zamenjavo, 135 enot pa smo dobili v dar. Pridobitev posameznih aparatov in dokumentacijskih omar predvsem iz sredstev za raziskovalno delo je bila omenjena v drugi zvezi. Ekskurzije so bile močno reducirane iz finančnih razlogov. Iz istih razlogov se ne lotevamo prirejanja večjih terenskih praks. Oboje pomeni veliko škodo. Vse kaže, da sredstva, s katerimi razpolaga odelek, niso v sorazmerju s številom študentov in učnih moči. Nenehno gmotno zaostajanje oddelka je povezano s slabo startno osnovo; to se kaže v sredstvih, namenjenih amor-

tizaciji in drugod. V kolikor je mogoče, si pomagamo z združevanjem raziskovalnih sredstev; gre torej za obliko samopomoči, h kateri se drugim oddelkom očitno ni treba zatekati. Pri tem pa opazujemo, da postaja položaj etnologije tudi na tem področju, kjer smo imeli ustrežnejšo startno osnovo, v zadnjih letih vse slabši. Dosedanja opozorila na to dejstvo niso zalegla.

5. Glavna problematika in predlogi

Temeljni problem oddelka je že vseskozi prostorsko vprašanje. Z negotibnim povečanjem števila sodelavcev se je to vprašanje v zadnjih letih še zaostriло. Resnično težko je prenašati razlike, ki kljub vsesplošni stiski v tem pogledu še vedno obstajajo na fakulteti. In kaj lahko na to temo predlagamo? Določeno prerazporeditev prostorov in sredstev, kar smo predlagali že v preteklosti, pa smo se vodstvu fakultete zdeli neresni?

Predstojnik oddelka:
red. prof. dr. Vekoslav Kremenšek

POKRAJINSKI MUZEJ CELJE

Pokrajinski muzej Celje pokriva področje sedmih občin celjske regije. Delovno območje etnologa v muzeju je torej precejšen del osrednje Slovenije. Etnološki oddelek zbira podatke o materialni, duhovni in socialni kulturi v naši regiji.

V letu 1987 smo nadaljevali z zbiranjem ostalin materialne in duhovne kulture; predvsem smo zbirali podatke o ljudski umetnosti, domači obrti in vinogradništvu v osrednjih delih naše regije. Prav tako smo nadaljevali z dokumentacijo razširjenosti posebnega tipa cvetnonedeljskih butaric v okolici Ljubnega in z zbiranjem podatkov o lončarstvu in pečarstvu v osrednjem delu našega območja.

Interno delo zajema sprtno urejanje dokumentacije, to so inventarizacije predmetov, fototeke, negativoteke ter diateke.

V letu 1987 iz fonda etnološkega oddelka nismo pripravili nobene samostojne razstave, smo pa pripravili skupno razstavo vseh oddelkov, to je razstavo pridobitev zadnjih let. Že v letu 1987 smo se pripravljali na razstavo znamenj na celjskem, ki jo pripravljamo skupaj z Zavodom za

varstvo kulturnih in naravnih spomenikov.

Na območju občine Slovenske Konjice smo nadaljevali z zbiranjem podatkov o domači obrti. Obrt smo raziskovali na področju Pohorja, to je v krajevni skupnosti Gorenje. Rezultati so zelo zanimivi, saj je to naselje z mešanim delavskim in kmečkim prebivalstvom. Poleg tega leži sorazmerno zelo blizu industrijskega središča Zreč, in so možnosti za nakup različnih gradiv zelo velike. Kljub navedenemu se je domača obrt dobro ohranila, saj skoraj pri vsaki hiši opravljajo določena dela, ki jih lahko imamo za domačo obrt. Ob zaključku akcije smo imeli manjšo priložnostno razstavo, s katero smo domačinom pokazali, kaj smo delali in zbrali v času bivanja med njimi.

Pri svojem delu se povezujemo z osrednjimi muzejskimi institucijami, s sosednjimi muzeji in Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine v Celju.

Vladimir Slibar

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER

Etnološki program je bil usmerjen v raziskovanje obrti in je del večletnega raziskovalnega projekta »Specifičnosti istrske kulturne dediščine«. Naloga o obrteh je obenem vključena tudi v prenavo in dopolnitev etnološke zbirke v letu 1989. Lani smo v okviru tega programa odkupili celoten kovaško-kolarski inventar iz delavnice v Pregari. (Leto prej je bila delavnica z orodjem razglašena za kulturni spomenik.) Dokumentirali smo inventar z opisom posameznih orodij, fotodokumentirali in inventarizirali ter pripravili izbor predmetov za restavratorsko-konservatorsko dela in kasneje muzejsko prezentacijo. Odkupljeni inventar smo dokumentirali na terenu pred demontiranjem, ob sami demontaži strojev in orodja, in jo potem dokončali v muzeju s pomočjo Tadeja Brateta, konservatorja za tehniške spomenike iz Zavoda za naravno in kulturno dediščino iz Ljubljane. Fotodokumentirali smo preko 800 predmetov in strojev in jih kategorizirali.

Terensko delo se je prav tako nanašalo na zbiranje podatkov in dokumentiranje obrti. Še vedno teče popis obrtnikov in delavnic — opušče-

nih in še delujočih — v Slovenski Istri in ilirskobistriškem prostoru (zapisi, fotografiranje, tonski zapisi na kasetah).

Ob sprotnem muzejskem dokumentiranju (zapisi na dokumentacijske kartone, ureditev negativov in diazpozitivov ter ureditev fototeke in hermeroteke) smo lani dokumentirali tudi risbe, narejene v etnoloških akcijah v letih od 1949 do 1953.

V redni program kustosinje je bilo vključeno pedagoško delo: vodstvo po zbirki (in muzeju), mestu in okolici, predavanju v osnovnih in srednjih šolah ter mentorstvo. Za učence osnovnih šol (osme razrede) je bila razpisana naloga v zvezi z načinom življenja na vasi. Kustosinja je pri spoznavanju etnologije in kulturne zgodovine sodelovala s predavanji in kot mentorica na štirih osnovnih in dveh srednjih šolah.

Oktobra smo na etnološkem oddelku pripravili razstavo risb o balkanskih mitičnih bitjih, delo diplomiranega grafika in animatorja Rastka Čiriča iz Beograda. Razstavo smo vključili v pedagoško zastavljen program za višjo stopnjo, v povezavi s spoznavanjem mitologije in ikonografije na naših tleh.

Zvona Ciglič

POKRAJINSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

Lani je bila po programu dejavnosti dokumentacijska dejavnost na etnološkem oddelku usmerjena v notranje muzejsko delo. Na etnološkem področju je ustrezna obdelava etnološke dediščine vsako leto načrtna. Etnološki oddelek Pokrajinskega muzeja v MS je od vsega začetka nastajal z zbiranjem etnološkega gradiva po posameznih panogah ljudske kulture. Etnološki oddelek tako hrani 2060 eksponatov (predmetov) — 62 več kot leto poprej (1986). V preteklem letu je muzej pridobil novo etnološko gradivo z evidenco premične dediščine v Prekmurju. Zbirka pa nismo dopolnili s prevzemom gradiva v upravljanje niti ni bilo primerov darovanja in zamenjav. Izpolnili smo zbirko obrti — svečarstvo in lectarstva — etnološke zbirke pa so dopolnjene še z gradivom uporabnega značaja. Inventarizirali smo predvsem uporabne predmete, ki so v zadnjih letih v muzej prišli na različne načine.

Premična etnološka dediščina v pokrajini dnevno propada; ohranjena ostaja le še v dokumentaciji.

Število prostoročnih risb se je lani v primerjavi z letom 1986 povečalo za 266 risb.

Varovanje nepremične kulturne dediščine in situ je neuspešno; arhitekturni elementi se v stavbarstvu ne ohranjajo, čeprav naj bi se vpisali v register spomenikov Slovenije.

Za nadaljnjo sanacijo in stavbno obnovo v Prekmurju je bistvenega pomena prav dokumentacija. V preteklem letu smo ob nekaj dnevnih ogledih (opuščene) stavbne arhitekture, grajene iz domače opeke, ugotovili, da je tovrstna arhitektura v stavbnih elementih najdlje ohranjena. Arhiv stavbne arhitekture hrani 240 fotografij in diazpozitive dveh filmov (Bogojina, Dekležovje, Veržej — vas v Pomurju). Z rušenjem stavbne arhitekture iz kulturne krajine zginjajo tudi posamezni stavbni elementi stanovanjskih hiš.

V preteklem letu je bilo najpomembnejše notranje muzejsko delo. Inventarna kartoteka muzealij se je v primerjavi z letom 1986 povečala na 2060 vpisov. V fototeki je 181 fotografij (lani 150); skupno je 331 nastavljenih kartotek. V negoteki muzealij je zabeleženih 646 vpisov. Negoteka terenskih zapiskov se nanaša na vse panoge ljudske kulture, razen na nabiralništvo.

V fototeki terenskih posnetkov je 2860 fotografij, 150 fotografij je ostalo nearhiviranih.

V letu 1987 je bilo konserviranih 250 kosov etnološkega gradiva (leta 1986 150 kosov). Etnografsko gradivo je v depojih letno vzdrževano, povprečno je letno konserviranih 31 kosov gradiva iz slame. 1987. je bilo 35 muzealij prevlečenih (konserviranih) z zaščitno prevleko. Kustos in konservator sta imela v preteklem letu predvsem opravka s predmeti: od nakupa predmeta do njegovega deponiranja. Potreba po sodelovanju med obema se je večkrat pokazala pri pregledu deponiranih predmetov. V našem muzeju za konservacijo lesenih predmetov uporabljamo naslednje tehnike: uplinjanje, premaz in »pošpic«.

Terenski zapiski se urejajo v obliki teke, in sicer po panogah ljudske kulture. V muzeju shranjeno dokumentarno gradivo bo potrebno obnavljati in ohranjati na sodoben način; zato ga je potrebno obdelati.

Poleg tega je treba dokumentarne podatke temeljiteje obdelati za kas-

nejšo uporabo v računalniškem sistemu.

Na etnološkem oddelku smo imeli lani učne ure predvsem za skupine starejših obiskovalcev iz drugih krajev Jugoslavije. Šolske skupine iz Pomurja smo skozi razstavne prostore zbirki vodili celo leto, predvsem pa na Prešernov dan, kulturne dneve in dan mladosti.

Umetnostna vzgoja se kaže v različnih oblikah; vsakoletni programi vključujejo neposredne oblike stikov z delovnimi ljudmi v združenem delu, s študenti, delavci v turizmu, gostinstvu, s folkloristom pri obravnavi noše itd.

Izjemne redkosti in dragocena etnološka dediščina v muzeju so v dokumentarni obliki shranjene na mikrofilmu in so za rabo le v čitalniški povečani obliki. Inventarne opise premične dediščine dopolnjujemo s podatki, ki jih posredujejo informatorje iz krajevnih skupnosti v Pomurju.

Vlasta Koren

POMORSKI MUZEJ
SERGEJ MAŠERA
PIRAN

1. Raziskovalno delo:

Avgusta smo med slovenskimi in narodnostno mešanimi družinami v Devinu raziskovali morsko ribištvo. Po udarek raziskovalnega dela je bil na proučevanju tehnik ribolova, družabnem življenju, prehrani in bivanjski kulturi ribiških družin. Ker spada v sklop morskega ribištva tudi ribja predelovalna industrija, smo zbirali podatke o tovarni za predelavo morskih rib, ki je obratovala v Devinu še v začetku tega stoletja.

Izdelali smo obsežno fotodokumentacijo, ki jo hranimo v muzeju. Raziskovanje morskega ribištva je potekalo v sklopu 7. mladinskega raziskovalnega tabora »Devin 87«. Predstavlja začetek raziskovanja omenjene tematike v zamejstvu in ga bomo nadaljevali prihodnje leto. Solinarstvo na slovenski obali in slovenskem etničnem prostoru v Italiji.

Raziskovalna naloga je del obalnega raziskovalnega programa »Kultura na etnično mešanem ozemlju«.

V letu 1987 smo pregledovali arhivsko gradivo, ki ga hrani DO Droga, TOZD Soline, za obdobje 1951–1957. Pregledano ter izbrano gradivo obsega podatke o inovacijah v tehnološkem postopku pridobivanja soli in podatke o strukturi zaposlenih v solinah po vojni.

Topografsko delo je potekalo na področju občine Koper.

Pri pregledovanju arhivskega gradiva je sodelovala študentka Oddelka za etnologijo FF v Ljubljani.

Film o sečoveljskih solinah.

Naloga je del obalnega raziskovalnega programa »Kultura na etnično mešanem ozemlju«.

S sodelovanjem Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran in Avdiovizualnega laboratorija ZRC SAZU se je nadaljevalo dokumentiranje naravne in kulturne dediščine na področju solin Lera. Na video kaseto in filmski trak so bila posneta poletna opravila v še aktivnih solinah.

Za razstavo »Sečoveljske soline včeraj-danes-jutri« je bil iz doslej posnetega gradiva zmontiran film z naslovom »Soline-Fragmenti 1986–87« (VHS PAL, 42 min 18 sek).

2. Razstava:

»Sečoveljske soline včeraj-danes-jutri«

Aprila je bila odprta v prostorih Mestne galerije v Piranu interdisciplinarna razstava z naslovom »Sečoveljske soline včeraj-danes-jutri«, ki je predstavila naravno in kulturno dediščino sečoveljskih solin. Pri vsebinskem konceptu razstave so sodelovale obalne in republiške ustanove, ki se ukvarjajo s proučevanjem omenjenega solinskega prostora. Ob razstavi je izšel katalog z enakim naslovom. Obiskovalci razstave so si lahko istočasno ogledali tudi serijo kratkih dokumentarnih filmov o solinah, ki so bili na sporedu v kinu Tartini v Piranu.

Junija smo z razstavo gostovali v Pokrajinskem muzeju v Kopru.

3. Etnološka muzejska in terenska dokumentacija:

Zbrano je bilo obsežno terensko slikovno in drugo gradivo, ki je shranjeno v muzeju in je urejeno po etnološki in muzejski klasifikaciji.

Zora Žagar

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI
MUZEJ
LJUBLJANA

V prikazu opravljenega dela in realizaciji letnega programa SEM v Ljub-

na skrajšan prikaz dejavnosti, naka-
zali pa bomo tudi pglavitne pro-
bleme, ki so neposredno vplivali na
delo v muzeju; tu mislimo pred-
vsem na naše prostorske razmere.

V poročilu ni moč zajeti vseh priza-
devanj za reševanje prostorskih raz-
mer.

Poudariti je treba, da smo se začeli v
muzeju v letu 1987 preusmerjati k
temeljnim muzejskim nalogam:
zmanjšali bomo število občasnih raz-
stav in se preusmerili na selektivnej-
še razstavljanje in na notranje delo.
Prva razstava te vrste bo razstava
o 19. stol. SEM je v letu 1987 de-
loval v nespremenjenih pogojih
skladno z načrtanim programom. V
tem letu smo dobili trajno lastništvo
objektov in prostorov v Škofji Loki,
občina Grosuplje pa nam je odpove-
dala gostoljubje v gradu Podsmreka
pri Višnji gori, kjer ima muzej shra-
njen večji del izjemno pomembne
keramične zbirke.

Na objektih, ki jih upravljamo, smo
opravili nujna investicijska vzdrže-
valna dela (popravilo strehe v Škofji
Loki, program za sanacijo stropa v
Škofji Loki, ureditev alarmnega si-
stema v gradu Goričane ter v depoju
v Škofji Loki) ter več manjših po-
trebnih del: asfaltiranje parkirišča v
Goričanah, preureditev električne na-
peljave v Goričanah, pregraditev pi-
sarne na Prešernovi 20, pridobili smo
prostor za tajništvo in začeli z naku-
pom v zvezi s prehodom na računal-
niški sistem dokumentacije.

Število zaposlenih (23 delavcev, od
tega 10 etnologov) se v tem letu ni
spremenilo. V SEM pa dela tudi ena
etnologinja-stažistka, ki ima sicer
stažiranje prijavljeno v okviru Filo-
zofske fakultete, dela pa nalogo v
okviru muzeja. 1. 7. je mesto ravnatelja
zasedel dr. Ivan Sedej, ker je
dolgoletni ravnatelj dr. Boris Kuhar
odšel v pokoj.

V okvirih rednega programa, ki ga
denarno podpirata KSS in LKS, so
bile opravljene naslednje naloge, ki
jih navajamo po vsebinskih sklopih.
Stalna zbirka neevropskih kultur v
gradu Goričane je ohranila svojo do-
sedanjo podobo. V prostorih SEM v
Ljubljani pa so se odvijale občasne
razstave. V okviru izseljeniškega pik-
nika v Škofji Loki smo tudi v de-
pojskih prostorih pripravili manjšo
razstavo »Bala«. SEM je v več raz-
stavami gostoval po Jugoslaviji in v
tujini ter sodeloval pri nekaterih
projekti drugih muzejskih hiš, so-
deluje pa tudi pri razstavi »Zgodo-

vina civilizacij na Slovenskem«, ka-
tere nosilec je Narodni muzej.

V zvezi z dokumentacijo in ureja-
njem zbirk smo v letu 1987 poskrbeli
za nove kovinske police, za emba-
lažo za shranjevanje tekstila ter
embalažo za transport občutljivih sli-
karskih predmetov. Kustosi so nada-
ljevali z urejanjem posameznih zbirk
(inventarizacija, reinventarizacija, fo-
todokumentacija).

Inventariziranih je bilo 115 fotogra-
fij in negativov, 121 diapozitivov, 52
enot v muzejskem arhivu, nadalje 36
zvezkov terenskih zapiskov, temat-
sko in krajevno pa je bilo urejenih
68 enot. Prepisanih je bilo 77 enot
terenskih zapiskov. Zunaninjam stran-
kam je dokumentacijski oddelek po-
sredoval 47 povečav in 203 fotokopije.
V letu 1987 se je naš dokumentacijski
oddelek intenzivno ukvarjal s
pripravami na uvajanje računalni-
štva ter tudi z muzejsko etnološko
klasifikacijo.

V letu 1987 smo pridobili okoli 30
predmetov, nekaj manj kot 200 sta-
rih fotografij in lepo število kopij do-
kumentov.

V drugi polovici leta je bilo oprav-
ljenega nekaj več terenskega dela v
zvezi s pripravami na razstavo o 19.
stol.

Inventariziranih je bilo nekaj čez
500 predmetov. Izdelanih je bilo več
100 fotografij predmetov na terenu
in v depoju. S komentarji je bilo
opremljenih nekaj nad 100 starejših
fotografij.

SEM je v letu 1987 pripravil nasled-
nje razstave:

- razstavo panjskih končnic v Zü-
richu;
 - »V slovenski hiši« — slovenski
del razstave v Münchnu pri Trgovski
zbornici iz Basla;
 - razstavo panjskih končnic v Lou-
sanni;
 - slovenski del razstave »Ljudska
umetnost Jugoslavije« — razstava bo
gostovala na Finskem, v Bolgariji
in še kje;
 - »Kultura in umetnost otočanov s
Tihega oceana« v gradu Goričane;
 - »Afriške maske iz zbirke A. Pet-
kovska« v Beogradu;
 - slovenski del razstave »Kuhinja v
Savaria« v muzeju v Szombathelyju
na Madžarskem;
 - razstava »Kava« v prostorih na
Prešernovi 20;
 - »Prehrana na Slovenskem«, rezul-
tat natečaja za šolsko mladino, prav
tako v prostorih SEM.
- Realizirane so bile še manjše gostu-
joče razstave:

— razstava čipk na Jesenicah;
— »Gorenjska ljudska noša« v Bohinju;
— »Ljudska noša« — rekonstrukcije v Cankarjevem domu;
— »Ljudska noša« — rekonstrukcije v Domu Svobode v Črnomlju.
SEM je sodeloval tudi pri postavitvi razstave »Krompir naš vsakdanji« na osnovni šoli v Vodichah.

Največ dela pa je bilo usmerjenega v priprave na razstavo »19. stol.« (dodelali smo koncept razstave, razdelili posamezna poglavja in uvedli stalno timsko delo), hkrati so tekle priprave za tehnično in likovno rešitev predstavitev.

Hkrati so potekale tudi priprave na razstave:

— »Slovenci v vzhodni Aziji«;
— »Nekdanja prestolnica kitajskih cesarjev«;

— »Panjske končnice« (za Nacionalni muzej v Münchnu).

Realizirane bodo v letu 1988.

Razstava, ki je gostovala pri nas:

— »Igrače kot statusni simboli« (Etnografski muzej iz Beograda).

Posebej je treba poudariti delo tehničnega oddelka, ki je v letu 1987 konserviral in restavriral veliko število muzealij, zlasti za razstavo »19. stol.«, ter predmete koroške etnografske zbirke iz Dobrovelj.

Pedagoško poslanstvo so kustosi opravljali s predavanji, vodstvi po razstavah, z mentorskim delom, s sodelovanjem pri pripravljajanju razstav skupno z ZKO, krajevnimi skupnostmi, šolami itd., s pisanjem člankov za dnevni in revijski tisk itd. SEM je sodeloval tudi pri vsebinski in redakcijski realizaciji posebne številke Arga XXV, ki je bila posvečena muzejskemu pedagoškemu delu.

Intenzivno je bilo tudi sodelovanje s pokrajinskimi in lokalnimi muzeji (Koper, Novo mesto, Ptuj) ter spomeniški varstvi.

Raziskovalno delo je potekalo v okvirih PORS-10, in sicer v zvezi z dolgoročno nalogo »Etnološki vidiki življenja« in nalogo »Etnološka klasifikacija«. Raziskovalna naloga »Transhumanca na Slovenskem« je zaključena, pred zaključkom je tudi raziskava »Kovaštvo in kolarstvo na Slovenskem«, v začetni fazi pa je tudi raziskava »Primorci — priseljenci v urbanih središčih na Slovenskem«.

Knjižnica je v obravnavanem času vpisala 513 zvezkov, knjig in revij, ki jih je tudi inventarizirala. Dopolnjevala se je hemeroteka. Zamenjali

ali podarili smo 57 Slovenskih etnografov in 101 katalog.

Tehnični oddelek je restavriral in konserviral skupaj 886 predmetov in sodeloval tudi pri postavitvi vseh razstav, pri urejanju depojev, pri investicijskih in vzdrževalnih delih itd.

Kustosi so vodili akcije ali pri njih sodelovali: »Notranjska — način življenja«, zbirali gradivo za monografijo o Selah v Rožu, zbirali gradivo o noši na Kozjanskem, v Beli krajini, Zgornji Savinjski dolini, v Fari pri Kostelu, gradivo o stanovanjski in socialni kulturi v Porabju ter gradivo o kovaštvu in kolarstvu, o ljudskem stavbarstvu, ljudski medicini itd.

Konec leta 1987 smo oddali v tisk 32. št. Slovenskega etnografa, v katerem s članki in razpravami sodelujejo predvsem domači pisci. Začeli smo zbirati tudi prispevke za 33. številko.

Kustosi SEM so se udeležili številnih posvetovanj, srečanj in strokovnih sestankov, mladinskih taborov itd.

Priredila: Irena Keršič

ZAVOD SR SLOVENIJE ZA VARSTVO NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Ker sem predstavila poglavitne zadolžitve Zavoda SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine (naprej: Zavod) že v poročilu o delu za leto 1985 (GSED 26/1986, št. 1-2, str. 70-71), se bom omejila samo na prikaz najpomembnejših nalog samostojnega svetovalca za varstvo kulturne dediščine in do 1. 9. 1987 vodje enote za varstvo kulturne dediščine v preteklem letu.

Zaradi lažjega pregleda zelo raznolikega in dokaj obsežnega dela sem združila poglavitne naloge v sledeča poglavja:

Spomeniki velikega ali izjemnega pomena

Pripravila sem delovni debatni seznam najpomembnejše etnološke dediščine v SR Sloveniji in ga z merili za izbor razposlala vsem regionalnim zavodom v pregled in preveritev. Letos nameravam skupaj z etnologi konservatorji pripraviti dokončen seznam najpomembnejše etnološke dediščine, ga opremiti s potrebnimi podatki, fotografijami in kartami ter ga z gradivi drugih strok objaviti v

monografski publikaciji »Inventar najpomembnejše kulturne dediščine.«

Etnološki spomeniki

Ob pripravi in izpolnjevanju seznama etnoloških spomenikov sem se še izčrpnije ukvarjala s pripravo seznama obveznih in potrebnih podatkov za evidenčne liste, še posebno za rubriko »Opis«.

Izdajanje strokovnih mnenj in analiz

Pomembnejša in ustrežnejša strokovna mnenja so se nanašala zlasti na sledeča gradiva: Ocena sprejemljivosti HE Radovljica, Osnutek zakona o Rogu, Poročilo o izvajanju zakona o Spominskem parku Trebče, Samoupravni sporazum o programih varovanja NKD skupnega interesa za republiko in pokrajini, ocena restavratske dejavnosti župnika Maksa Kozjeka, priprava seznama literature za strokovne izpite, ovrednotenje možnih tras Osimskih cest itd. Za Skupnost zavodov za VNKD sem pripravila utemeljitev »etnološkega vidika«, ki so ga vključili v Normative in standarde za dejavnost NKD.

Sodelovanje z regionalnimi zavodi in Oddelkom za etnologijo FF

Na dveh sestankih v preteklem letu (na Oddelku za etnologijo FF in na območju ZVNKD Novo mesto), ki sem se ju udeležila in sodelovala pri njihovi organizaciji, sem skupaj z etnologo konservatorji poleg ogleda akcij v zvezi z etnološkimi spomeniki obravnavala predvsem vsebino delovnega gradiva za predmet etnološko konservatorstvo, ki bo na programu že prihodnje študijsko leto 1988/89.

Sodelovanje z znanstvenimi, upravnimi in drugimi organizacijami

Kot obsežno in zahtevno nalogo moram omeniti predvsem organizacijo komisiješkega ogleda strokovnjakov in pripravo zapisnika v zvezi z oceno škode, ki naj bi jo utrpel Ptujski muzej na razstavi »Zakladi, pričevanja Ptuja in Ormoža« v Kulturnem domu Ivan Cankar.

Za Turistično zvezo Slovenije sem pripravila prispevek o varovanju etnološke dediščine in stavbne tipike ter o možnostih vključevanja kulturne dediščine v turistično ponudbo.

Družbeno planiranje

Sodelovala sem pri končni recenziji dopolnitev dolgoročnega plana SR Slovenije za področje etnološke dediščine.

Teorija varstva

Delo v zvezi s teorijo varstva je bilo vključeno v temo »Vrednotenje ruralnega prostora in njegovega stavbarstva«, kar je tudi tema naloge na podiplomskem študiju konservatorstva.

Kartiranje etnološke dediščine

Ukvarjala sem se zlasti s problemom kartiranja stavbnih tipov in naselij — slednjih ob pripravi besedila »Zgodovinska središča v podeželskem prostoru« — v okviru projekta Alpe-Jadran, Podkomisija za zgodovinska središča.

Dokumentacijske naloge

Poglavitne naloge s tega področja bi lahko skrčila na sledeča izvajanja: koordinacija izbora slikovne dokumentacije gradiva o ljudskem stavbarstvu s področja Slovenije za razstavo ob XII. svetovnem kongresu etnoloških in antropoloških znanosti v sodelovanju z etnologo konservatorji; nadaljevanje poenotenja zapisa za evidenčne liste, klasifikacija in terminologija ljudskega stavbarstva ter kontrola obrazcev statističnega popisa za etnološke spomenike.

Popularizacija

Ob že omenjenem koordiniranju izbora fotografij za razstavo o ljudskem stavbarstvu ob letošnjem svetovnem kongresu v Zagrebu sem za katalog ob tej razstavi pripravila besedilo. Za Delovno skupnost Alpe-Jadran (Podkomisija za zgodovinska središča) sem pripravila osnutek besedila za skupni projekt »Mala zgodovinska središča v podeželskem prostoru«.

Sodelovanje z društvi

Poleg udeležbe na posvetovanjih Slovenskega konservatorskega društva sem se udeleževala sestankov IO SED in sestankov muzejske sekcije SED.

Bibliografija

Članki:

Z. Koželj: Prispevki k predmetu in vrednotenju etnološkega konservatorstva VS 29, Ljubljana 1987, str. 203—7.
Z. Koželj: Tipologija slovenskega ljudskega stavbarstva (tipkopis, besedilo v katalogu za razstavo »Tradicionalna arhitektura in stavbarstvo Jugoslavije«).

Predavanja:

Z. Koželj: Vrednotenje etnološke nepremične dediščine (22. kongres jugoslovanskih etnologov v Kruševcu, 29.—31. 10. 1987).

Zvezdana Koželj

ZAVOD ZA VARSTVO NARAVNE
IN KULTURNE DEDIŠČINE
NOVA GORICA

V okviru redne dejavnosti smo sodelovali z občinskimi upravnimi organi pri izdaji soglasij, mnenj in navodil za posege v prostor. Obsežnost dejavnosti je razvidna iz naslednjih statističnih podatkov: za občino Ajdovščina je bilo izdanih 209 soglasij in mnenj, za I. Bistrico 140, Idrijo 100, Novo Gorico 259, Postojno 104, Sežano 152 in za Tolmin 122. Nadaljevali smo z urejenjem in dopolnjevanjem dosjejev tako spomenikov kot znamenitosti in dediščine. Sestavili smo bibliografijo periodičnega in strokovnega tiska, pregled izdelane tehnične dokumentacije, urejali fotodokumentacijo, predvsem pri izdelavi pregleda na območju občin Ajdovščina in I. Bistrica. Fotodokumentacijo smo dopolnili še z diapozitivi. Obsežna naloga je bilo tudi izpolnjevanje zveznega popisa registriranih nepremičnih etnoloških spomenikov (statistika za stanje 31. 12. 1986) za razglašene etnološke spomenike v občinah Idrija, Postojna in N. Gorica.

Pri posegih, raziskovanju in problematiki etnološke dediščine smo s prispevki sodelovali v strokovnih revijah Varstvo spomenikov, Goriški letnik 12/14 ter v publikaciji FF Lokev skozi čas.

Skupaj z odborom za prenovo Goč smo sodelovali pri pripravi in izvedbi prakse študentov etnologije. Študentje so na terenu zbirali gradivo z različnih področij načina življenja Gočanov (demografski razvoj, razvoj naselja, dom in bivalna kultura, likovno obzorje, vinogradništvo, kulinarika, društveno in družabno življenje, nabiralništvo, zdravilstvo, ekologija). Gradivo bo uporabljeno pri prenovi Goč, prispevki avtorjev pa bodo objavljeni v okviru gibanja Znanost mladini. Delavci zavoda smo poleg mentorstva opravili še podrobno topografijo stavbnega fonda za izdelavo spomeniško varstvenega elaborata (konservatorski program), ki bo sestavni del Ureditvenega načrta Goč. Za potrebe konservatorskega programa smo po podatkih Zemljiške knjige Ajdovščina preverili še lastništvo objektov.

Po posameznih občinah so akcije zavoda potekale takole.

Občina Ajdovščina: Sodelovali smo pri izdelavi idejnega projekta in nad-

zirali izvajanje del na zgradbi Prešernova 23 in 23a v Ajdovščini, na Trgu Pavla Rušte št. 1 ter Taboru št. 25 v Vipavi. Za stavbi št. 155 in 227 v Vipavi smo predlagali obarvanje fasad, prav tako za farno cerkev. Nadaljevala se je akcija dokumentacije — arhitektonskih izmer celotnega historičnega jedra naselja Vipavski Križ. Tako smo v letu 1987 izdelali posnetke 5 stavb, zaščiteneh s 1. varstvenim režimom. Za hišni številki 52 in 54 v istem naselju smo izdelali projekta adaptacije.

Občina Idrija: Ta občina je na območju delovanja zavoda edina, ki še nima ustreznega tipskega načrta. Največji problem so poleg naklona strehe še balkoni, ki jih tipična idrijska hiša nikoli ni imela na zatrepni fasadi. Problem predstavlja tudi oblika oken oziroma končna zunanja obdelava fasade. Zato skušamo predvsem v zaščiteneh naseljih oziroma v sklopu zaščiteneh kmetij uskladiti obstoječe tipske načrte z ustreznimi spremembami na fasadah. Tako smo lani uskladili 5 projektov za enega pa izdelali tudi lokacijski preizkus. Za historično jedro Idrije smo na podlagi sondiranja in raziskav izdelali predlog obarvanja fasad. Predlagamo odkrivanje prvotnih obarvanj, ki so najbolj ustrezala tem stavbnim masam. Istočasno naj se upošteva načelo, da se dve sosednji fasadi ne obarvata z enakim barvnim odtenkom. Med ostale akcije na območju mesta Idrija sodi dokončanje zunanjsčine t.i. rudarske hiše na Bazoviški 4 ter izdelava foto in tehnične dokumentacije za rudarsko hišo na Srebrničevi ulici 8.

Občina Ilirska Bistrica: Sodelovali smo pri izdelavi zazidalnega načrta mesta I. Bistrica, dolgoročnega plana občine, pregledali stanje za razglasitev dodatno predlaganih objektov dediščine in se opredelili do predloga.

Občina Nova Gorica: Zavod je izdelal projekt lope za pogrebne svečanosti, ki stoji poleg zaščitene kapele na pokopališču v Čepovanu. Na fasadi h. št. 156 v Čepovanu je bila delno retuširana ornamentika. Za t.i. gotsko hišo v Kanalu smo izdelali statično presojo in potresno sanacijo objekta. Za historično jedro Šmartnega smo naročili izdelavo ureditvenega načrta, načrtovali smo izdelavo komunalnih naprav. Za h. št. 16 v Šmartnem smo izdelali analizo predvidene postavitve stalne slikarske zbirke in idejni načrt objekta za

galerijo, za h. št. 21 pa idejni načrt za slikarski atelje.

Občina Postojna: Predlagali smo obarvanje fasade v Postojni za staro skupščino, Titov trg 7, Prešernovo 23 a in 14 a. Popravili smo vsestransko neprimerno izdelan projekt adaptacije gostilne ter izdelali projekt novogradnje za h. št. 12, oboje v Predjami.

Občina Sežana: Izdelali smo idejne osnutke in izdelovalcu lokacijske dokumentacije posredovali grafične podatke za adaptacijo hiš št. 1, 11 in 39 v Stanjelu. S smernicami smo sodelovali pri prenovi kmetije Žirje št. 1.

Občina Tolmin: Z zavodom za TNP stalno sodelujemo pri izdelavi PUP, izdajanju mnenj za gradbene posege, pri prenovi pastirskih planin in razvojnih usmeritvah za območje Trente. Poseben problem predstavlja oživljanje pastirskih planin, saj nosilec razvoja kmetijstva v občini Tolmin TOK vztraja pri gradnji velikih hlevov na planinah, kar je s stališča spomeniške službe nesprejemljivo, njihova tehnologija pa je vprašljiva tudi po mnenju Zadružne zveze Slovenije. V Kobaridu je bilo dokončana konservatorska predstavitel

sad trškega »palazza« na Gregorčičevi 8. Nadzorovali smo gradnjo sanitarij na Kosmačevi domačiji v Slapu ob Idrijci, sodelovali pri obnovi slamnate strehe kašče na Šentviški Gori št. 65, pri izdelavi idejnih in izvedbenih načrtov s poudarkom na obdelavi fasad zgradb, ki jih nameravajo adaptirati v historičnem jedru Tolmina, sodelovali z RC iz Ljubljane pri restavriranju in predstavitvi kmečkih fresk iz Breginjskega kota, ki so bile snete po potresu 1976 in se nahajajo v RC SRS.

B. Klemenčič je z referatom sodeloval na posvetovanju »Arhitektonsko-gradbeni kamen v Sloveniji in njegova uporaba« marca 1987 v Ljubljani (skupaj z dr. R. Pavlovcem, dr. M. Pleničarjem in J. Veselom) in na konservatorskem posvetovanju »Etnološka dediščina brez namembnosti«, ki je potekalo maja 1987 v Piranu. V dogovoru z oddelkom za etnologijo FF v Ljubljani pripravljamo pregled etnoloških regij in delovanja zavoda na območju severne Primorske, kar bo služilo kot gradivo za izdajo skript za predmet konservatorstvo in restavratorstvo ljudske stavbne dediščine.

A. Pavlin, E. Drašček, B. Klemenčič